

A 40 ANYS DEL MOVIMIENTO ESPAÑOL DE LIBERACIÓN HOMOSEXUAL

L'any 1970, un grup d'homosexuals catalans reunits de forma secreta en diferents pisos i locals de Barcelona van crear l'anomenat Movimiento Español de Liberación Homosexual (MELH), la primera organització per a la defensa dels drets dels homosexuals i les lesbianes a l'Estat. La publicació del butlletí *AGHOIS* i la representació del grup en diversos congressos internacionals a París, Edimburg i Sheffield van ser algunes de les accions més importants del MELH, a partir de les quals el moviment va agafar reconeixement i força. Passats 40 anys del seu naixement, i després de convertir-se, el 1975, en el Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC), és hora de recordar els inicis i valorar els reptes assolits amb la lluita.

ARMAND DE FLUVIÀ, EL PILAR FORT DEL MELH

Amb inici a la plaça Catalunya i fi a la Diagonal, un dels carrers més coneguts de l'Eixample guarda la trinxera d'Armand de Fluvià, un dels pares fundadors del MELH. Lloc de tantes reunions de l'organització durant els anys 70, les sales de la casa de Fluvià són l'espai perfecte per fer la vista enrere, conversar, rememorar els inicis i moments foscos del moviment, i valorar la situació actual del col·lectiu LGBT.

En quin context social neix el MELH?

Avui dia un "nou gai" no es pot fer idea d'allò que era ser gai en aquells moments [els anys 70]. Pel que fa a la llei, els homosexuals érem uns perillosos socials, que calia tancar per rehabilitar-los i aconseguir fer-los heterossexuals a Huelva o Badajoz, després de passar per un tribunal de perillositat social. A més a més, i per definició, érem, per definició, uns corruptors de menors i uns drogoaddictes. Per a

«El MELH va participar l'any 1973 en el Primer Congrés Internacional pels Drets dels Gais a la Universitat d'Edimburg»

la medicina, érem uns malalts mentals, ja que encara ho marcava així l'Organització Mundial de la Salut. Per a l'Església, els pitjors dels pecadors amb un pecat tan terrible que ni tan sols es podia esmentar; un pecat que clamava al cel i a Déu. I per a la societat, homes que abdicàvem de la nostra condició de mascles per esdevenir femelles: la sexualitat de l'home només s'entenia com a penetració a la dona.

En aquest context de rebuig social total, s'imposa la *Ley de Peligrosidad y Rehabilitación Social* per les Corts Espanyoles que agreujava la situació que ja mantenia la *Ley de Vagos y Maleantes*, obligant els homosexuals a passar per un centre de rehabilitació on els sermons de capellans, psicòlegs i psiquiatres intentaven canviar-te la teva manera de ser, a més de a treballar com si estiguessis en un camp de concentració nazi.

Va ser aquest últim fet un dels punts d'inflexió per crear el MELH?

Davant d'això, juntament amb tres amics meus, dos d'ells ja morts de sida, vam començar el MEHL. En els primers moments vam voler editar un fanzine amb una multicopista de segona mà, per evitar el seguiment

de la policia, i la vam amagar a la carbonera de casa meva. Els clixés es feien a la fabrica del pare de Francesc Francino a Rubí amb una antiga màquina de carro llarg, també per evitar la persecució de la policia. S'ha d'explicar que en les primeres voltes de maneta em tremolaven les cames i les mans! El segon pas va ser aconseguir que el director de la revista francesa *Arcadie*, André Baudry, a qui vull homenatjar pel seu interès i ajuda, enviés als procuradors en les Cortes franquistes exemplars de la publicació.

A part de les relacions amb França gràcies a André Baudry, el MELH tingué més representació fora de l'Estat?

El MELH va participar l'any 1973 en el Primer Congrés Internacional pels Drets dels Gais a la Universitat d'Edimburg, amb un discurs sobre la situació dels gais a Espanya, que va ser molt aplaudit. També rebíem correspondència d'Amèrica a través del Front d'Alliberació Gai de Nova York, que ens van brindar una bústia de correus amb el nom de la meva àvia, sempre amb paranys per no ser empresonats, per associació il·lícita i propaganda il·legal.

Com va arribar la fi del Moviment tal i com es coneixia?

Dintre del Moviment van arribar a funcionar uns 6 grups de només 10 o 12 persones, reunits sempre en diferents llocs i sortint sempre d'un en un per despatxar al *sereno*. Però l'any 1973, estant reunits a casa meva, vaig rebre una trucada preguntant per mi amb l'excusa de rebre el nostre fanzine. Per sort jo vaig reconèixer la veu: era l'inspector Vicente Juan-Creix, qui m'havia interrogat a la presó en els anys 1956 i 1957. Tot i poder escapar d'aquell moment, se'n va posar la pell de gallina i vaig dir als companys que ja ens havien descobert: vam dissoldre els grups existents i només vam mantenir el grup que feia el butlletí. Posteriorment, per pressions del ministre López Rodó prop del d'afers exteriors de França, Adré Baudry es va veure obligat a deixar d'enviar el butlletí.

I DEL MELH AL FAGC

Amb la mort de Franco, on ja érem més els que estaven conscienciats i reunits, vaig demanar al pare Jordi Llimona, amic meu i socialista caputxí de Sarrià, que ens deixés tenir reunions als caputxins de Sarrià, on es va fundar el Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC), una organització política, activista, ideològica i reivindicativa amb els seus militants i simpatitzants.

Gràcies a les campanyes del FAGC vam aconseguir l'abolició de la *Ley de Peligrosidad Social* i la legalització dels col·lectius de gais i lesbianes.

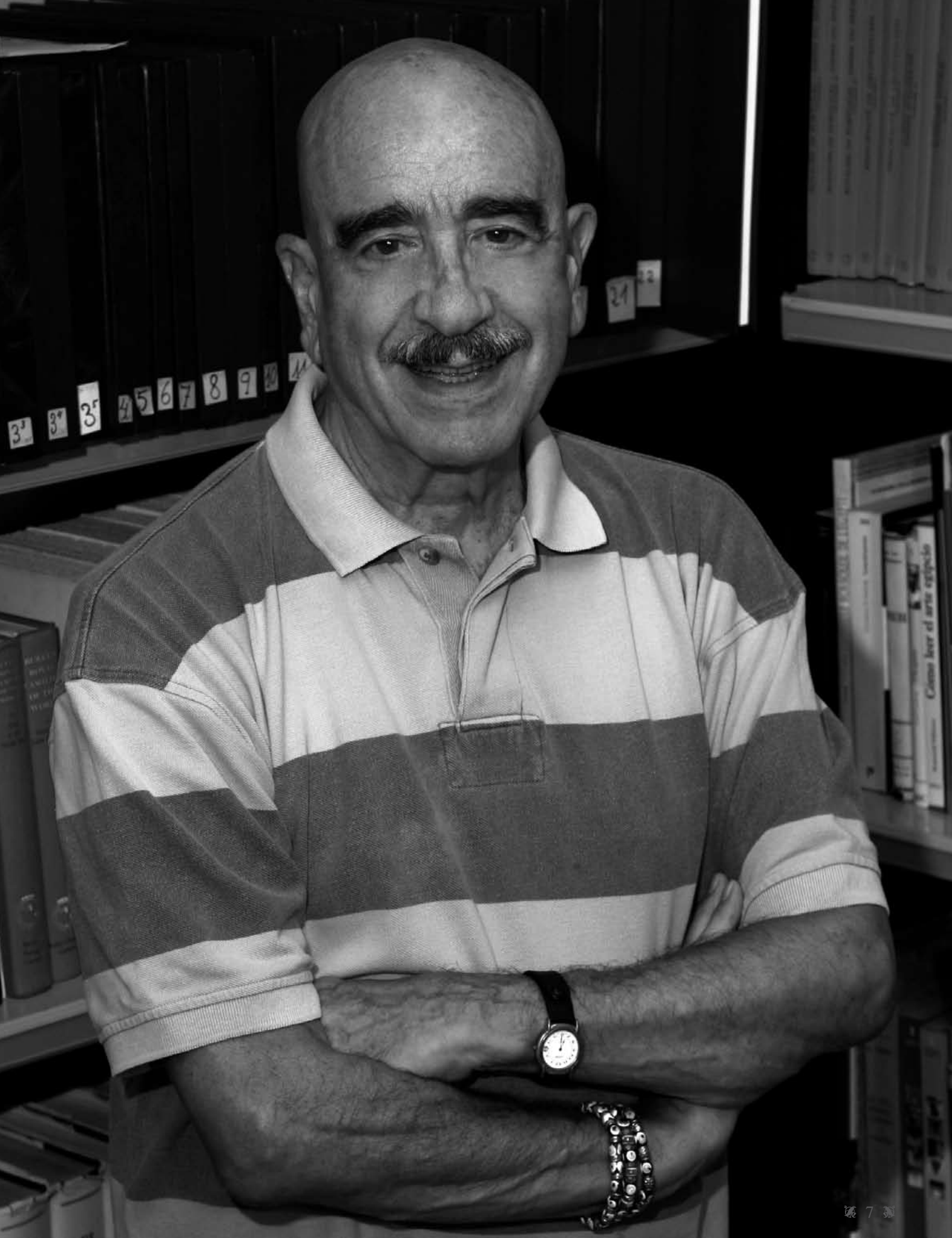
I DEL FAGC A L'INSTITUT LAMBDA

Tot i que cada vegada érem més, encara hi havia molts homosexuals que no s'acceptaven, que s'odiaven... Aleshores se'ns va ocórrer fer una altra entitat de caire civil; un centre de reunió, d'informació, de documentació i també d'esplai amb socis. L'Institut Lambda es va dedicar a donar conferències els divendres (cosa que encara fa), a fer excursions, balls de saló, presentacions de llibres i a editar la revista *Lambda*, editada encara en l'actualitat i amb el seu primer número publicat en 1978.

Després de tot aquest recorregut, quina es la valoració de 40 de lluita?

Molt positiva. Hem aconseguit que ja siguem ciutadans de primera, sense cap tipus de discriminació legal. Som un referent mundial en aquest sentit.

Tot i això, potser sí que les noves generacions estan totalment despreocupades del seu passat. I també crec que encara falta molt per canviar les mentalitats, tot i que s'han canviat les lleis. Actualment la tasca dels col·lectius gais cal que sigui la lluita contra l'homofòbia.

JOSEP MARIA, "UN BON SEGON"

A Josep Maria no li agrada veure escrit el seu cognom, entre d'altres motius, perquè no li agrada que l'etiquetin dins cap col·lectiu ni anar amb cartells a sobre. Company de lluita de l'Armand de Fluvià, es defineix com un home a l'ombra; com *un bon segon, però mai un capdavanter*.

Com va ser la teva experiència en el MELH?

Si vols que et digui la veritat, no recordo el moment en què vaig entrar dins el Moviment. En el fons, tampoc no et puc confirmar si jo volia pertànyer a algun grup determinat. Simplement a través d'activistes com l'Armand de Fluvià i l'Amanda Klein en vaig implicar en la col·laboració del Moviment. Un dels ajuts que vaig poder donar al MELH fa ser oferir un apartament prop del Palau de la Música per fer les reunions.

Jo no era una persona política, però sí m'interessava conèixer coses que d'altres m'explicaven. I al meu apartament venia tot tipus de gent, en petits grups per evitar sospites.

Com recordes els teus companys del MEHL?

Hi havia tota una sèrie de capes socials: des de gent pija fins a gent de barri. La vivència entre tots va ser molt maca. Estàvem molt units. La gran pena es que molts de nosaltres ens hem separat per qüestions vitals i d'altres ja no són aquí.

Recordo també les meves poques companyes dones. Elles eren intel·ligents i molt involucrades en la lluita. Diríem que per les noies ha estat un esforç més fort que no pas per nosaltres. És veritat que si veies dues dones agafades de la mà no en feies cas, cosa que no passava amb els nois, però va ser més difícil per a elles l'acceptació de la societat.

Vas rebre algun tipus de represàlia per formar part del Moviment?

Jo no he tingut cap tipus de problema. Sempre m'havia sentit molt lliure. Tot i que també vaig ser dels

que han corregut davant els grisos, no he tingut cap tipus de problema important amb ningú. Sí que sabia que existia tota una sèrie de coses que no es podien fer i que, per tant, no feia. Si tu actuaves dintre d'un ordre no et passava res. Si trencaves aquest ordre et podia passar de tot.

Com valores la situació actual després de 40 anys de lluita?

Afortunadament tot ha canviat. Fa 40 anys pensaves que tot podia anar així? No. És el que desitjaves, però que no pensaves que es pogués complir. Ha anat tot molt de pressa i molt bé. Segurament perquè també hem tingut sort que políticament hem sabut portar una democràcia. Crec que hem passat bastant àgilment d'un cantó a l'altre.

Ara bé, això pot provocar que les coses semblin massa fàcils i la gent no tingui ganes de lluitar. Crec que encara queda molta feina per fer, sobretot a nivell educatiu. S'ha de potenciar aquest tipus de normalitat. I és molt important, sobretot, que les coses no involucionin.

MARGARIDA, UNA DONA ENTRE HOMES

La Margarida era una dona molt jove i molt innocent en l'època que assistia a les reunions del MELH. Sense ganes de donar a conèixer el seu cognom (afirma que qui reconegui en aquest article la seva història ja sabrà que és ella), va ser una de les poques dones en formar part del Moviment.

Com va a parar una dona en un Moviment majoritàriament d'homes?

Jo en aquell moment era molt jove; era molt innocent. Crec que estava més interessada en persones que tinguessin el que per a mi era quasi un problema que en la militància. Participava a les reunions que feia el Moviment amb la meua companya d'aquell moment, justament en el grup en què hi havia l'Armand de Fluvià i el Francesc Francino.

Vaig conèixer el MELH a través d'una amic gai que em va dir que ell es

trobava amb altres companys per fer reunions. Jo feia poc que havia sortit de casa dels meus pares i compartia pis amb uns estudiants. Casualment la mestressa de la casa, l'Amanda Klein, tenia una forta relació amb el Moviment, cosa que em va fer començar a acudir a aquelles reunions. Eren les úniques dones enmig de 30 homes! Va ser una època molt interessant pel fet que em va obrir molt els ulls i vaig veure com anava tot. Va ser un suport a l'opinió individual dins un grup ideològic i afectiu amb gent en la mateixa situació que jo.

Quina va ser la teva implicació dins el Moviment?

Si bé és cert que jo estava al cas de la revista que es publicava, AGHOIS, participava a les reunions i seguia els programes, mai em vaig implicar excessivament. De fet, posteriorment, vaig derivar cap als moviments feministes.

El gruix del Moviment ho portaven els homes i jo em sentia molt més a prop dels grups de dones, per tant, al cap d'un temps ho vaig deixar i em vaig passar als moviments alternatius catalans de dones.

Has trobat diferències entre la lluita masculina i la femenina?

L'homosexualitat femenina és molt més fàcil d'amagar en el sentit que dos homes que vivien junts sempre cridaven l'atenció. No passava el mateix en el cas de les dones. En les reunions i la colla d'amics sempre hi havia algun xicot que tenia molt a prop el que anomenava com el "seu cosí"!

Veus alguna evolució en aquests 40 anys de lluita?

Podem dir que com a mínim sí hi ha hagut una evolució a nivell formal. Ara bé, a nivell sentimental no podem dir el mateix. Sí que és veritat que un aspecte ajuda l'altre, però: com acceptes que el teu fill és homosexual?

LA SEMPRE CITADA AMANDA KLEIN

Sota el pseudònim d'Amanda Klein s'amaga un dels referents de la lluita

Imatge dels tres fundadors del Moviment Gai a Tànger el 1970

Armand de Fluvià, amb Rafael Cruet, fent present del MELH als carrers de Nova York al 1975

dels drets homosexuals i lèsbics, juntament amb l'Armand de Fluvià, tal i com afirma en Josep Maria. *D'idees políticament incorrectes*, segons aquest, Klein va ser una de les poques dones integrades dins el MELH, però que és recordada i citada per tots els entrevistats.

De fet, per l'Armand de Fluvià, un dels creadors del Moviment, les idees comunistes de la seva companya de lluita van ser, per un home aleshores de dretes, tot un impacte. *L'Amanda -recorda Fluvià- ens va obrir la ment davant una ideologia dominant que regia sobre tota la societat. Ens va descobrir que la societat tenia tres característiques: era sexista, masclista i heterosexualista. Ens va empenyer a llegir*

«L'Amanda -recorda Fluvià- ens va obrir la ment davant d'una ideologia dominant que regia sobre tota la societat segons tres característiques: sexista, masclista i heterosexualista»

-continua- i a informar-nos. Em va mostrar un nou horitzó i vaig fer un gir de 360°. Llavors vaig començar a ser el radical que encara sóc.

Per la Margarida, l'Amanda Klein *va ser tot un descobriment dins un món replet d'homes* i recorda com va ser ella qui va introduir el factor ideològic dins el Moviment, *cosa que va destapar l'olla dels grills. Què va passar? -recorda- doncs que molta gent ho va deixar ja que ho trobava molt revolucionari. L'únic que volíem era una mica d'entesa per part de la societat i dels propis companys. I Klein va introduir les bases per a una lluita a nivell de reivindicació dels drets.*

Armand de Fluvià, Amanda Klein, Francesc Francino, Josep Domènech, el Josep Maria i la Margarida, entre d'altres. Noms importants dins la història del Movimiento Español de Liberación Homosexual i, sens dubte, dins la història de la defensa dels drets LGBT. ☼